

**การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**
**Quality Assurance of Basic Education Schools under Khon-Kean
Primary Educational Service 1**

กฤษณา พลลิม¹
สุนทร โคตรบรรเทา²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 490 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าอำนาจการจำแนกอยู่ระหว่าง 0.95 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test แบบ Independent samples ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำ 3 อันดับแรก คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาและด้านการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับส่วนด้านที่มีการดำเนินงานในระดับที่ต่ำสุด 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านที่มีการดำเนินงานในระดับที่ต่ำสุดคือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น จำแนกสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับครูผู้สอน และขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าครูผู้สอน

2.2 ความคิดเห็นของของบุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กมีความเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the quality assurance of basic

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา

²รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

education schools under the Khon-Kean primary educational service 1. The study sample consisted of school administrators and teachers amounting to 490 people. Data were collected by a rating scale questionnaire and the reliability was 0.95. Statistical analysis were frequency, percentage, mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), t-test (Independent samples). The results showed that

1. Quality assurance of basic education schools of basic education schools under the Khon-Kean primary educational service 1 was at the moderate level overall. When considering individual aspects it was found that all individual aspects were at the moderate level. Considering the first three aspects from the highest to the lowest mean in order, the order was; the operation according to the plan of education development, the planning of the standard of education system and maintaining the assurance of education. The three individual aspects which were at the lowest level were; preparing quality assurance, annual reporting of school quality and educational quality assessment.

2. When comparing opinions classified by basic educational school administrators, teachers and school sizes about the quality assurance of basic education schools under the Khon-Kean primary educational service 1, it was found that

2.1 The opinions of educational school administrators and teachers had statistically significant differences at the .01 level. The educational school administrators had opinions on quality assurance in schools higher than teachers' opinions.

2.2 The opinions of school staff of schools in different sizes had statistically significant difference at the .01 level. The staff working in small schools had opinions on quality assurance in schools that were higher than the staff working in big schools.

Keywords : quality assurance of education , quality assurance of basic education schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ก : 3) ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี การดำเนินงานภายใต้แนวความคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่จะสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดเนื่องจากคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษา ก่อน โดยสรุปในภาพรวมพบว่า ผลการจัดการศึกษาของคนไทยจากการประเมินในระดับต่าง ๆ ในระยะที่ผ่านมา มีระดับคุณภาพที่มีความจำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นทั้งในด้านความรู้ ความคิด ทักษะ ความสามารถรวมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษาซึ่งเป็นสถานที่จัดประสบการณ์การ

เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนให้สถานศึกษาพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง เป็นภาระความรับผิดชอบการจัดการศึกษาบนหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้สังคมมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วยภาระงานสำคัญ ที่จะสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา ได้แก่ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและการผุดระบบประกันคุณภาพการศึกษา จากภารกิจดังกล่าว เป็นกระบวนการที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่สนับสนุนภารกิจทั้งปวงของสถานศึกษา คือ ศรัทธา ความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง โดยตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง มีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ สามารถนำไปใช้เป็นแบบปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (อาคม ธนอุดมมาน, 2548 : 2)

ในส่วนของการประกันคุณภาพการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ปีการศึกษา 2556 เป็นปีแห่งการยกระดับคุณภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โดยเน้นด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านการประเมินภายนอก ด้านนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2556 : บทคัดย่อ) และจากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาสนใจว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร จึงได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อใช้ผลการวิจัยดังกล่าว เป็นข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3,306 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 490 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 40) และหาสัดส่วนตามประชากรโดยสุ่มอย่างค้ำร้อยละ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม สถิติพื้นฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รองลงมาคือด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษา และด้านการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินงานในระดับมาก 3 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือ เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และปฏิบัติตามประกันคุณภาพของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

1.2 ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา โดยภาพรวมการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือ พัฒนามาตรฐานระดับสถานศึกษาโดยพัฒนาจากมาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก รองลงมา คือ กำหนดมาตรฐานระดับสถานศึกษาโดยพัฒนาจากต้นสังกัดและเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา

1.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 8 ข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือ นำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

1.4 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือ ประสานแผนปฏิบัติงานระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อนปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อผู้เกี่ยวข้องและพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรได้รับความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี ตามลำดับ

1.5 ด้านการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางและรายข้อมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือตรวจสอบประเมินและรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามกรอบแนวทางที่กำหนดไว้ในแผน รองลงมา คือ รายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและนำผลการปฏิบัติงานไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน

1.6 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และรายข้อมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่า 3 อันดับแรก คือ ประเมินผลการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานระดับชาติ รองลงมา คือ นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำ

รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ตามลำดับ

1.7 ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางและรายข้อมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำ 3 อันดับแรก คือข้อ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอเป็นสารสนเทศ รองลงมาคือเผยแพร่รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่รายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อสาธารณชน ตามลำดับ

1.8 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางและรายข้อมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำ 3 อันดับแรก คือข้อ ศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รองลงมา คือ พัฒนาการดำเนินงานภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกและนำผลประเมินคุณภาพการศึกษามาใช้ปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนและขนาดของโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 สรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าครูผู้สอน

2.2 จำแนกตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และในรายด้านมีด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาและด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ด้านการเตรียมก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตราที่ 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินภายนอกและอาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจและมีความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นงานที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินงานในแต่ละด้านให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วารินทร์ สินสูงสุข (2542 : 156) ที่ว่าการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality assurance) หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนมีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนที่ สอดคล้องกับหลักการ นโยบาย จุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐและโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็น รูปธรรม เพื่อคุณภาพทางการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคนและสอดคล้องกับแนวคิดของ สงบ ลักษณะ (2541 : 2) ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพ คือ การวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิต ที่มุ่งจะผลิตสิ่งที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภค การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของ ผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะได้รับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตาม มาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร ตรงกับความมุ่งหวังของสังคมและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒน์ พรหมวัง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและพบว่า ขนาดของโรงเรียนและตำแหน่ง ของผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพ โดยรวมไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน มีเพียง 1 ด้าน ที่ผู้บริหารและครูวิชาการมีปัญหาการดำเนินงาน คือด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนา เข้าสู่มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ไชยภาค (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จากผู้บริหารและครูผู้สอน ตามแนวทางดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ด้าน พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี มีการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายใน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า กฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมวด 1 ข้อ 2 ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียนทุกคน จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็ม คักยภาพ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนและขนาดของโรงเรียน เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2.1 จำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามี ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหาร สถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา จึงจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในทุกภารกิจของกระบวนการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานทุกขั้นตอนบรรลุผลอย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ สิงหา คงงาม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารกับครู อาจารย์มีความเห็นต่อ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ ไชย ภาค (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัด

จันทบุรี และผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ปัญหาการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำโครงสร้างการบริหาร การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผน ความต่อเนื่องในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรวบรวมและการสรุปผลการดำเนินงานและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2.2 จำแนกตามความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และยังพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กมีความเห็นต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนบุคลากรน้อย ครูทุกคนจึงได้มีโอกาสในการรับหน้าที่พิเศษอื่น ๆ นอกจากการทำหน้าที่การสอนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิงหา คงงาม (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความเห็นต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนต์ทยา ทองพูล (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3.1 ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาควรมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานและการตัดสินใจ ควรกำหนดขอบข่ายการจัดโครงสร้างและการบริหารงานตามขอบข่ายภารกิจ ได้ครอบคลุมชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ได้แก่ ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบททั่วไปของสถานศึกษา การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการ ความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรทุกคนควรมีส่วนในการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น

3.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ จัดทำแผนปฏิบัติการรายปีโดยมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อนำมากำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนา การกำหนดยุทธศาสตร์กำหนดผู้รับผิดชอบ งบประมาณ งบประมาณความสำเร็จและวิธีการประเมิน การจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาควรมีการวางแผนทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ในการจัดทำควรมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกฝ่าย

3.4 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การประเมินผลตรวจสอบความก้าวหน้าของงานปฏิบัติการประจำปีโดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบผลงาน ทำการประเมินผลสำเร็จของโครงการมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอยู่เป็นประจำ นำผลการประเมินงาน โครงการตามแผนปฏิบัติการ มาวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

3.5 ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ควรนำผลการตรวจสอบและทบทวนมาใช้

ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในโดยบุคลากรทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.6 ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ควรมีการประชุมวางแผนกำหนดเป้าหมาย ขั้นตอนกับมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานที่ สมศ. กำหนด แต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินคุณภาพในระดับสถานศึกษาจากหลายฝ่าย กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ทุกช่วงชั้นเพื่อเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนในระดับสถานศึกษา

3.7 ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ควรจัดทำรายงานประเมินตนเองเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบอย่างต่อเนื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี จากบุคลากรหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.8 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในการรักษามาตรฐานของสถานศึกษา ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนติดตามผลและประเมินผลการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาที่พบว่า ด้านที่มีการดำเนินงานในระดับที่ต่ำสุด คือด้านการเตรียมก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนั้นจึงควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นภารกิจสำคัญ สถานศึกษาจึงควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้ได้รับการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยความรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยความรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเป็นการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยความรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยต้นหลาย ๆ ตัวที่เป็นปัญหาในการปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และควรศึกษาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2546**. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 74 ก. หน้า 3.
- กรมวิชาการ. (2545). **รายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา.

- กรมวิชาการ. (2545). รายงานการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ.
- คงเดช สมดี. (2548). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายสำเนา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสาร แสงเพชร. (2548). การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี. ถ่ายสำเนา.
- มนต์ทยา ทองพูล. (2550). การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษฉะเชิงเทรา เขต 1. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- วิทยากร เขียวกุล. (2544). รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2543/2544 : ปฏิรูปการศึกษาอย่างไร เพื่อใครเพื่ออะไร ?. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ.
- วารินทร์ ลินสูงสุด. (2542). ชุดฝึกอบรม ISO 9001 ระบบบริหารคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : วันทิพย์.
- ศิริลักษณ์ สกลนุรักษ์. (2548). การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษขอนแก่น เขต 2. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายสำเนา.
- สงบ ลักษณะ. (2541). แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารข้าราชการครู. 18 (ส.ค.-ก.ย.2541).
- สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.